

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**HOc in opuscu||lo. cõtra Speculũ oculare Jo=||annis
Reuchlin Phorcësis. hec in fidei et ecclesie || tuitionem
continentur || Prenotamenta Ortwinì Gratij ... || citra oẽm
maleuolentiã cũct#[is] ...**

Gratius, Ortwin

Colonie, 1514

VD16 G 2928

Articuli heresim sapie[n]tes. ex Oculari speculo

urn:nbn:de:hbz:466:1-34641

logicales veros habere possint. aut de vi grammatice vel logice aliquā
recipe defensionē. aut si seorsum ponerent ad sensus aliquē possent
trahi vix In qz fide robur ac euidēs testimoniū duxim⁹ has nras
lras patētes sigilli nre facultat⁹ appēsiōe muniēdas Actū Erphur
die i congregatōe nra Anno grē. M. ccccc. xij. die xō trīa. mēf septēb.
Demādato dñoz Decani ceterozqz magistror⁹ facultat⁹ Theolo
gice studiū Erphurdēsis Dāmānus fruoff Notari⁹ subscripsit.

Quarta decisio ē theologie facul. de pēlara vniūsitare Magūtina
Uniuersis singul⁹ pēntes lras īspectur⁹ vel auditur⁹ Nos
Decan⁹ ordinari⁹ ceteriqz theologie pfeſſionis mēri et
doctores vniuersal⁹ gymnasiū Magūtini in noticiā deduci
volum⁹ pēntiū tenore. nos veluti sacre Theosophie ⁊ ve
ritat⁹ pfeſſores p orthodore fidei tuitōe ac defensiōe requisiti quen
dā libellū ꝛnacula lingua editū p Joannē reuchlin. sacraz legū doc
torē. vti pnotat cōgestū ac Speculū oculare nūcupatū. diligētī au
spicio legerem⁹ singulasqz snias i eodē libello positas veritat⁹ qsi li
bra pensarem⁹. Nos itaqz vti decet vere fidei catholice ⁊ christiane
veritat⁹ pfeſſores Sūmo studio ardētīqz affectu ea q christi sunt am
plexātes. pnotatū libellū diligētissima q potuim⁹ lucubratiōe cōperi
mus. iterū atqz itez vidim⁹ ac legim⁹ cōplures (heu dolēter scribi
mus) in eodē dicto libello snias cōphēdim⁹ piaz aurīū offensiuas
aut parunloz scādaliū illatūas Sacroz doctoz irreuerētiā euoma
tiuas. iudaice pfidie fauores nutritiuas. vel etiā de heresi suspectas.
Quia tñ pnoiar⁹ doctor Joānes reuchlin i calce dicti libelli ptesta
tus ē nil aliū velle ſape aut ſentire pterqz christianū deceat viz Sub
mittēs ſe ac ſcripta ſua determinatōi ecclie Ideoqz qstū huic ptesta
tiōi actū pñū nō fecerit hōnorē famāqz viro ſuam⁹. matura qz de
liberatōe phabita libellū dictū vnanimit⁹ doctrinali more tollēdum
hōim vſui phibēdū atqz dānādū iudicam⁹. Datū Magūt. Anno
dñi. M. ccccc. xij. die xō Jouis. mēf Octo. xij. nre qz pfeſſōis ſigil
li ſub appēſiōe De mādato venerabil⁹ ⁊ eximij dñi Theol. facul.
Decani ⁊ ordi. Jo. friz Notari⁹ ⁊ Bedell⁹ subscripsit.

Articuli heresim sapiētes. ex Oculari Speculo

Reticulus pñ⁹. in q libellus pſar⁹ aſſerere nitit⁹. q ſaluator noſ
ſter Io. y. dicēs. Scrutamini ſcripturas in qb⁹ putatis vos vi
tā habere. ⁊ ille testimoniū phibēt de me. pprie voluit ſcare ⁊ an
notare ſcripturas mēroz ex qb⁹ Thalmur eſt collect⁹. addit q
q libellus. q ille ſcripture testimoniū phibēt de christo ita bñ ſicut biblia
et q hoc ē veritas Subiūgit qz q ppter hoc christ⁹ ꝓmiſit q eedē ſcrip
ture deleāt in ſcholis diligētē ſcrutari

¶ Scōs articū⁹. q. libell⁹ ille salutiferā christi hūanitatē. nephāda affimi-
latōe ppare nitiū habitui meretricio. q. induta sit virgo. z habitui milita-
ri quē ptra decetū induit⁹ est deris⁹. p̄tendēs ex hac similitudine pcludere. q.
sicut de iure talē p̄ginē sollicitās ad luxuriā. nō infert ei p̄tūmeliā neq; in-
currit penā iuris. z sicut pcutiēs clericū sic vestitū. sūiam excōicariōis non
incurrit. Ita ex q. christ⁹ apparuit vt hō in forma seruū. ideo sic z nō aliter
eū reputauerūt iudei. z nihil diuinū de ipso tenuerunt. Et q. ex hac radice
eēt de iure ab iniuria vel p̄tūmeliā excusati. remittit ad doctores in iure
canonico scribētes sup ca^o. In audiētia. extra de sen. ex. et in iure ciuili su-
p. l. Itē apud. s. Si q̄s p̄gines. ff. de iurijs. et li. fa. Istud cedit in malig-
nā iudeoz p̄solationē. z est ptra illud saluatoris Io. xv. Si nō venissem
et eis locut⁹ nō fuisset pccm nō haberet

¶ Tert⁹ articū⁹. q. libell⁹ p̄fat⁹ asserere nitiū brissimuz Paulū aplm
ceteris apls in doctrina ex h̄ factū eē eminētiore. qz scias iudeoz didicit. z
cū ipis Rabi scholas frequētauerit. cū tñ apls ad Gal. iij. ingenue de se
faret euāgelū a se euāgelizatū nō ab hoīe accepisse. s; p̄ reuelatōez iesu xpī

¶ Quart⁹ articū⁹ est. q. libell⁹ ille ex p̄bo christi Joā. vi. ca^o. Venio
venit ad me nisi pater me⁹ traxerit eū. toto spū conat̄ reprobare catholicā
r̄sionē dicētū q. apls ad illā eminētiā doctrine puenit ex h̄ q. dñs euz
ad h̄ traxerit. adiūgēs p cā sue ip̄obarōis. q. nos oēs trahimur q̄tq; ad
fidē christiāā venim⁹. z iō nulla (vt infert) est tal r̄sio. ap̄e insinuans q.
trac⁹ Pauli ad fidē christi fuit cōis cū alijs christifi delib⁹. Hoc aut̄ fidei
christiane z ecclie catholice repugnat. que eius cōuersionem celebrat tāq;

¶ Quint⁹ articū⁹ est. q. ad p̄seruādūz (miraculose a deo dispositā
libros iudeoz ab exterminatōe. libell⁹ p̄fat⁹ nephāda p̄parōe affikare nīz
tū p̄secutōem olim sub tyrānis illatā ecclie. ablatōni p̄ncipiosoz libroz iu-
daicorū. ad assertiue inferēdū z asserēdū hūc effectū vtriq; p̄i cōem. q. sū
eū illo tpe sub p̄secutōe quam patiebant̄ christiani vtriq; creuit ecclia. sic
etiā iudei crescerēt ampli⁹ si eoz nephā dissimī auferrēt libri. ap̄e insinuās
q. nō ex opatōez spūssci. s; ex hūana p̄nacia olim multiplicata fuisset ecclia
sic hodie p̄ ablatōez libroz suoz iudaica cresceret synagoga in sua p̄fidia

¶ Sext⁹ articū⁹ est. in q. libell⁹ p̄noiat⁹ hereticālē affikātionem p̄tinet
in q. Thalmud a filijs diaboli p̄pilar⁹. pessimisq; errorib; resposus temes-
re z irreligiose p̄parat arbori scie boni z mali. quā de⁹ optim⁹ idēq; vera
cissim⁹ in paradiso plantauit. q. qdē arbor nihil mali p̄tinebat. vbi econ-
tra p̄fat libros Thalmudicos plenos eē mortifero veneno

¶ Septim⁹ articū⁹. q. nī ex nimis leui fundamēto p̄fat⁹ libell⁹ dare asse-
rit. q. si nō extraret aliū libz iudeoz. oīno nihil eēt disputare p̄ iudeos ex bi-
blia. exp̄sse i fauorē iudeoz asserēs q. ex nudo textu biblie nō possint sumi
valida argumēta p̄ iudeos. s; ex thalmudicis libris sumāt mlt̄a validiora

¶ Articuli in qbus libellus p̄fatus puerse z imprinēter auctos
ritates diuine legis pariter z humane introducūt

¶ Articū⁹ p̄m⁹ ē in q. libell⁹ p̄fat⁹ ex p̄bo apli p̄ corin. xi. Op̄et heres-
ses eē pcludit nephādū Thalmud. etiā vbi hereses p̄tineret p̄burēdū nō
eē. Et ex p̄bo saluatoris math. xij. Sinite crescere zizania. pcludit q. vsq;
in finē seculi hereses thalmud z sūta praua p̄iter cū bonis absolute sine li-
nenda z tolerāda. Itē q. ex p̄bo apli p̄ corin. v. Quid mibi de his q. foris
sunt zē. pcludit. vsq; a deo de iudeoz fide nihil ad nos p̄tinere. q. null⁹ iud
dex ex christianis de eoz Thalmud z libris possit p̄gnoscerē

¶ Secūd⁹ articū⁹ ē in q. libell⁹ p̄fat⁹ canonē. sc̄a romana ecclia dis. xv.

bb iij.

asserit exprimere qd scilicet romana ecclesia sine oēs libros remanere. nec ulli eo
rū vult cremari i qd aliq bona iter mala p̄tinēt. s; q iuxta p̄bū apli ad thess
salo. **O**ia pbare qd bonū ē tenere. ecclesia p̄mittit vt maneāt. q̄ten? videā
er p̄tent. **A**dicit qd p̄ causa idē libell? qn nos eos p̄buerem? nō valerēt
Tertius articulus i qd idē libell? ad p̄suadū nes. **C**opositi nri ea pbare
phandū **T**hal mud a p̄crematōe i p̄mēter nimis iro ducit s; deniq. l. p̄a.
ff. de aq plu. arden. ad p̄suadēdū q nos iure nō possum? malo aīo accipe
si iudei suū **T**hal mud nobis contrariū 7 ingratū cōscripserint. pro eo q
in sui vtilitatē h fecerint. nō aduertēs q nullo iure eis p̄petit talē vtilitatē
seu defensionē p̄tra christi fidē sibi p̄parare

Articulus in christi ecclesiam singulariter p̄tumeliosus
Libellus p̄fat? asserit exp̄sse q iudei scdm tenorē iuris possint dicere
de christianis q ipi mētāt de iudeis dū eos i die parasceues noiant p̄f
dos. **U**n sic inq̄t. qā em nos singul? ānis i ecclesia nra in parasceue palā eos
iclamam? p̄fidos iudeos. i. fidei fragos 7 f̄m verā i ter p̄ratōez q neq; fidei
tate neq; fidē seruēt **I**deico possent ipi iter se dicere f̄m tenorē iurū h mō
Ipi mētāt de nob. **N**ūq̄ em nos fidē nraz violauim? **I**uxta determinata
Panor. in ca. cū te. de sen. 7 re. iudi. ix. colūna ibi. **E**go hō distinguo **A**d
iugitq; finalr q sic iudei de christianis p̄nt h dicere. ita etiā p̄nt illd plu
trib; 7 clariorib; p̄bis scribere. **H**ic p̄ vniciūq; q̄s graue absq; oī necitate
iudeis ministrat. imo verū eos docet materiā calūniā di 7 insultā di i chri
sti ecclesiaz. q in sacratissimo die parasceues p̄ sua eximia pietate. orat p ius
deis dicēs. **O**rem? p p̄fidis iudeis vt deus 7 dñs noster auferat velamē
de cordib; eoz vt 7 ipi agnoscant **I**esum christū dñm nostrū.

Articuli in fauore **I**udaice p̄fidie nimis p̄pensi
Prim? articulus ē in qd p̄fat? libell? ad p̄suadēdū iudeos ipudētes ca
nes sanguinis christi inimicos nō orare p̄ nos. neq; suos blasphemos li
bros edidisse p̄ nos tāq; nros inimicos sic inq̄t **E**go veracis sup? ānota s
ut q nos 7 illi sum? eiūsdē 7 vnici romani i p̄erij ciues. 7 i eadē ciuitate et
defensiōe sedeam?. qūo g possum? inimici eē. **D**e h hātem? i iure nro bōs
nā gloriā in caplo sicut **I**udei sup p̄bo cimiteriū extra de iudeis hec ipe
Ad itelligēdū ar qd libellus ille supius ānotauerat. aduertat fidel? lector.
q p̄us sub vili noie secte. christianos iudeis p̄nuerauerat. 7 sub glorio
noie p̄ciuitatē ipudēssimos canes christianis p̄nuerauerat sic dicēs **A**n
secte sine medio sunt mēbra 7 ciues sacri romani i p̄erij. hec ibi. **Q**uales āt
ipi sint p̄ciues nri si nō nimis iudeis blāditi voluisset. facile auctor ipe vi
dere potuisset i caplo **E**t si iudeos. extra de iude. vbi sic scribit **T**āq; ser
ui a dño reprobati. in cui? mortē neq̄rer p̄iurauerūt. se salte p̄ effectū opis
recognoscāt seruos illoz q̄s christi mors literos 7 illos seruos efficit

Secūs articulus ē. qn dicit q iudei in paucō nūcro iter nos morāt. 7 p̄
parati s; seruire hoib; q dāna i ferre. **N**ō ē g suspicā dū neq; putā dūz q̄s
libros suos p̄ nos. s; dūtaxat p̄ se scripserunt. **H**ec ipe **Q**uā parti āt s; illi
p̄fidi canes nob seruire. satis exp̄mit text? in p̄allegato. ca°. **E**t si iudeos
sic dicēs **T**āq; misericordit in nraz familiaritatē admissi. nob illā retribu
tione ipēdūt. quā iuxta vulgare. puerbiū. **D**us i pera. serpēs i gremio. ig
nis in sinu. suis p̄sueuerūt hospitiū exhibere. hec ibi. **Q**n āt h dicit. q nō est
cogitādū eos suos libros p̄ nos scripsisse. nimis ipudēter iudaicā p̄fidia
excusare nitit. **E**larū nāq; ē q libros eoz nemo intelligit p̄ nos eē p̄scrip
tos nisi q̄ten? sunt p̄ fidē nram sicut nec ecōtra. christian? doctor itelligit
scribere p̄ iudeos nisi q̄ten? p̄ fidē. i. p̄fidia eoz scripserit. **I**n manifestū est

q̄ iudei s̄ hōstes fidei n̄re. v̄t bona illa glosa quā libell⁹ p̄ iudaeos fauore
articulo p̄cedēti intro duxit. efficaciter pbat ex dicto caplo Et si iudeos

Tertius articulus. q̄ p̄far⁹ libell⁹ iuste suggillat in fauore iudeoz. cui⁹
iusdā ex iudeis ad christū p̄uersi opusculū. q̄si false scripserit. q̄ illā execra
bile orōne Felāschum modin. iudei orēt p̄ christi ecclesiam ⁊ mēbra eius
aggrauātes factū hui⁹ p̄ij christiani. in p̄miseratōem iudeoz addit. q̄ iū
dei p̄ h̄ apud idocōtos ⁊ ideomars iperitos facile in odiū christianoz in
duci possēt. p̄ q̄d corpe ⁊ vita p̄uaret Ad p̄bādū āt q̄ illā orōne iudei nō
orēt p̄ nos. sic inq̄t. Ego p̄acter supi⁹ ānorauī q̄ nos ⁊ illi sum⁹ eiusdē et
vnici romani iperij ciues zc. Quō ḡ possum⁹ inimici eē zc. Infert q̄q̄ p̄
magno icōueniēti. q̄ iudeoz iuriā p̄mittit tā ḡuis ⁊ p̄umeliosus sermo
imp̄mis. q̄ iudei illā orōem orēt p̄ra nos. Eū tñ venerabil⁹ paul⁹ ep̄s
burgen. ceteriq̄ iudei ad xpm p̄uersi p̄stāter affirmēt q̄ orōne p̄ dictā orēt

Quartus articulus. libell⁹ p̄far⁹ h̄z q̄ si oēs libri iude (p̄ christianos
oz eēt p̄ nos. nō tñ p̄ter h̄ eēt p̄burendi. ad iūgēs iudeos libellos suos.
sibi in defensionē ⁊ alias nulli in p̄umeliā aut p̄iudiciū edidisse. ⁊ q̄ credē
dū nō sit libros eoz ex p̄posito p̄ nos sc̄ptos eē Et dato q̄ Thalmud eēt
iudeis occasio q̄re ad fidē nō p̄uertūt. nō tñ d̄z p̄ter h̄ eis auferri. Et q̄
nō possz in lucē deduci. q̄ iudei suos libros ⁊ p̄cipue veteris testamēti et
p̄phetaz falsauerūt vel corruerūt. Contrariū tñ istius testatur br̄us Nie
ronym⁹. Nicola⁹ de lyra. ⁊ p̄muniter doctores alij.

**Articuli irreuerētiales in doctores ecclie. ⁊ in laudes doctrine
Thalmudice nimis p̄sens.**

Articulus p̄m⁹. ē. q̄n libell⁹ d̄t q̄ p̄telligētia text⁹ biblie doctores n̄rē
multū ⁊ sepe cogūt v̄t iudeoz p̄metarijs ⁊ glosis. Et si subtraherēt ea q̄
Nicola⁹ de lyra sumpsit ex Rabi salomone. residuū q̄d idēz nicola⁹ sup
bibliā scripsit de capite p̄prio. paucis admodū folijs possz p̄phēdi. Sub
dit q̄q̄ ibidē in fide n̄ra christiana valde multos doctores inueniri. q̄ ob
defectū duoz ideomarū sacra scripturā nō recte exponāt. p̄ter q̄d sepe nū
mero deridēt. ⁊ exēplificat de sc̄ro Hylario. isinuās dictū suū etiā intelligi

Secūds articulus. ē. q̄n dicit libell⁹ (de antiq̄s ⁊ sc̄is ecclie doctoribz
ad magnificādū libros iudeoz. ⁊ dep̄mēdū p̄metaria doctorū christiano
rū nefaria ⁊ irreligiōsa p̄parōe assimilat p̄metaria ⁊ sc̄pta doctorū cathol
eoz. op̄inēto caligaz. isinuās q̄ volumina explanatiōnū eoz nō pl⁹ p̄fe
rūt ad p̄fectā intelligētiā scripturaz. q̄ p̄ducāt op̄inētiū caligaz. q̄b aliq̄s
se op̄it in h̄yeme ad se fouēdū sic dicēs. possz aliq̄s dicere. Ego volo me
cū p̄metarijs n̄roz bñ iuuare. q̄d opus mihi ē iudeis. Illi p̄t m̄deri. q̄ illi
quē oz se iuuare paz. supfluit. quēadmodū si q̄s i h̄yeme calligis se opiat

Tertius articulus. ē. In q̄ libell⁹ p̄far⁹ cū de christianis doctoribz ⁊ scrip
toribz sermo incidisset. q̄ asserūt multa mala p̄rineri in Thalmud sic d̄z
Nihil me ipedit q̄cqd sup̄memorati n̄re fidei doctores p̄ thalmud scrip
serūt q̄z aliq̄s noui q̄ thalmud nūq̄ didicerūt. ⁊ p̄terea eozū scripture ⁊
p̄ba me nō mouebūt Ex q̄b p̄z q̄ magnā libell⁹ iste p̄fidis iudeis p̄teret
materiā irridēdi catholicos doctores i christi fidelij ⁊ sc̄adaliū ⁊ p̄fusiōez

**Articuli sc̄andalisarij christifidelij laicoz. maxime sun
p̄licij ⁊ iudeos in sua p̄fidia roborantes**

Articulus p̄m⁹. q̄n i excusatiōem nefandissimū thalmud sic inq̄t. q̄re
si ex thalmud isip̄ciēs sc̄andalisaret culpa eoz foret nō libri. nā capre ama
ras herbas pascūt ⁊ tñ dulce lac p̄tent. ex eodē q̄q̄ flore apes amabile mel
et aranee triste venenū desumūt q̄d nō frondis aut floris culpa ē. s̄z maḡ

atque illorum scitio et natura. partim homines iuvenit natura pueri. quod sibi bona in sensum primum prauum. et e regione iuvenit homines quod ipea sibi bona trahunt iniam. hec ille. Insinuat quod finaliter quod quoadmodum quod da turpia ad lras pteia i biblia. p h rectificat. quod trahunt ad sensus mystici. ita et turpia eo

¶ Secundus articulus. In quo excusant. Cetera i thalmud etiam posse mysticari do iudeos a promelia i saluatore nostro sic. Quicquid scribit ad h prine tia quod Iesus non sit deus et quod d ex eo sequitur h ee eorum fide et p h nulli voluit promelia irrogata ee et h catholica ecclesia ppe anis. 1400. passia e neq vnq p promelia acceptauit. Et ad h allegat false caplm p suluu. extra de iudeis. quod i illo caplo de pueris iudeorum scripturis nullu p bu ponit neq aliq sit

¶ Tertius articulus. Et i libellus ille astruere conat quod iudeorum infas. Cetero nus Thalmud q est i christu promeliosus. etiam si a pueris de ad recta fide eos impediatur. non dicitur in eis auferri. et i huius pfirmatores ponit platos ecclesie de iudeorum fide et factis se itromittere non debere. na vt inqt. iudei i his rebz q sua fide pternunt dntaxat sui ppor sunt. et alias nulli iudici subiecti. nec p aliqs christianis de illis pgnosce nisi icideret i similitudine arbitroz i ciuili dntaxat negocio. In alio po loco ita dicitur. Iudei dei eira bn sicut ego. si stat dno suo stat. si cadit dno suo cadit. quilibet em roem reddere habebit p seipo. Quid volumus nos alteri aiam iudicare. de bn adeo potes e vt ilz lu possit erigere. hec oia scribit nobis scrius Paulus ad Roma. xiiij.

¶ Sententia pdenatiua. ocularis speculi Joannis Reuchlin. quoz vniuersitatibz eiusde extinctoem et e medio sublaroem p suluu. et Impe riali maiestate reqre. lata p reuerendu patre Joanne de Colle heretice prauitatis Inquisitorem re.

¶ Christi crucifixi nra opprobria sue incarnatons et amare passionis mysterijs deler noie inuocato. p tribunali sedetes et solu deu. eius iusticia. et religionem pre ocul hntes. ipsiusq in religionem diuinam (q in oim te dunt iuria) comissa opprobria. ac heretice supstiois inuia. inulta dimic tere nolentes. in causa inqstionis ptra Speculu oculare Joani Reuchlin inscriptu. in pcessu cause clari designatu institute (etia in ipius auctoris nota que ob ei humile submissione. et alia ei laudabilia scripta p catho lico habem). Potest naq non hereticus dicta heresim sapientia scribere. vt de abbate Joachim apud iura pstat) p hac nostra diffinitiu sententiam. qua actis. cause meritis diligeter visis et reuisis Theologoz et iurisperito ru nob comunitato p silio. pariter et assensu. ferim in his scriptis. pnuncias mus. decernim. et declaram memoratu libellu hereses sapientie. et erros res multos pinent. pfidis iudeis plusq deceat fauorabile. ecclesie dei iniu riosum. ac sacris ecclesie doctoribz irreuerentiale. Christi delu maxie simp licu scandalisatiu. ipsumq pprea (scriptura seu impstoria arte p Lo lonici. diocesim multiplicatu) comuni hoim vsui interdiedu. pdenadu supprimedu. tollendu. ac igni publice cremandu. pur iterdicim. pdena mus. supprimim. tollim. pariter et igne cremari pcpimus.

¶ Lata et executra est publico incendio Colonie hec sententia in die Scholastice virginis. Anno. xiiij. re.

¶ Finis